

Številka: Up-432/23-20

Datum: 29. 1. 2026

PRITRDILNO LOČENO MNENJE SODNIKA DR. RAJKA KNEZA K ODLOČBI ŠT. Up-432/23 Z DNE 8. 1. 2026

I. Uvod

1. V predmetni zadevi sem glasoval za razveljavitev sodb in vrnitev zadeve v novo odločanje predvsem zato, ker menim, da sodišča niso upoštevala celotnega konteksta, v katerem je nastal sporni zapis. Za pritrdilno ločeno mnenje sem se odločil iz naslednjih razlogov: (i) odločitev temelji tudi na stališčih iz zadeve *Pašek*, št. Up-472/20, in sicer v tistem delu, kjer se opredeljuje do kriterijev ravnanj na družbenih omrežjih. Ta so upoštevna kot nastavek za odločitev v predmetni zadevi, vendar pa ni neupoštevno, kako ta stališča niansiramo. (ii) Še prej se dotaknem odločitve ESČP v zadevi *Mladina* (št. 2), ki je bila objavljena po tem, ko smo odločili v predmetni zadevi. Zanimal me je potencialen trk obeh odločitev, vendar, kot pojasnjujem, menim, da tega trka ni. (iii) Opredelim pa se še do umestitve vprašanja *kulture javne razprave* (kot širšega družbenega konteksta, povezanega z visokim dovoljevanjem meja javne razprave), kar je tudi učinek dopuščanja pretiravanj in provokativnosti, tudi takšnih, ki uporabljajo primerjavo z najtemnejšimi trenutki človeške zgodovine.

II. Odločitev v zadevi *Mladina* (št. 2) in vprašanje metodologije sodniške presoje

2. Pri presoji posega v svobodo izražanja ni dopustno izhajati iz avtomatizmov, tj. iz vnaprej danih domnev, da je določena jezikovna izbira ali zgodovinsko-politična analogija že sama po sebi odločilna za izid testa. Tudi sodna praksa ESČP poudarja, da morajo domača sodišča v okviru 10. člena EKČP opraviti celovito, kontekstualno presoj: upoštevati morajo širši kontekst objave, naravo rubrike/žanra, potencialni učinek medija ter doseg objave, pri čemer so relevantne tudi dolžnosti in odgovornosti izjavitelja in značilnosti medija, kar je v predmetni zadevi družbeno omrežje.¹ ESČP

¹ Prim. *Mladina d.d. Ljubljana proti Sloveniji* (št. 2), zlasti nastavek za odločanje, v katerem ESČP pojasni pravila, ki jih je treba aplicirati na konkretno zadevo (50.–58. točka obrazložitve). Nato je zahtevalo, da se forma izražanja presoja skupaj z njenim kontekstom, žanrom in ciljem

tudi pri posebej stigmatiziranih primerjavah (npr. nacistične analogije) ne dopušča opustitve omenjene analize: primerjave z nacizmom ne morejo avtomatično utemeljiti obsodbe, temveč je treba presojeti, ali obstajajo posebne okoliščine, ki primerjavo utemeljujejo, ter ali gre za pretiravanje in provokacijo v okviru javne razprave. Takšna metodologija je skladna tudi z izhodiščem, da vulgarni izrazi sami po sebi niso odločilni, ker lahko služijo tudi stilističnim namenom, in da je sklep o izključnem zaničevalnem namenu dopusten šele ob upoštevanju vseh okoliščin konkretnega primera, zlasti konteksta (zato zaničevalnega namena ni dopustno ugotoviti zgolj iz vsebine oziroma kombinacije besed).

3. To metodološko izhodišče je bistveno tudi v predmetni zadevi. Pritožnik je svoj zapis objavil kot komentar pod javno objavljenim vprašanjem, ki je neposredno povezano z ravnanjem zasebnega tožilca kot župana glede občinskega referenduma (preimenovanje Titove ceste). Redna sodišča so se osredotočila predvsem na posamezne vulgarne izraze in iz tega izpeljala izključni zaničevalni namen, niso pa se vsebinsko opredelila do pritožnikovega očitka o ravnanju župana v zvezi z referendumom in do tega, ali je šlo za razpravo v izrazitem javnem interesu (zloraba oziroma oviranje instrumenta neposredne demokracije). Prav odsotnost takšne celovite presoje, kot jo terjata tako ustavnosodna praksa kot ESČP, je bila odločilna za ugotovljeno kršitev svobode izražanja in ponovno sojenje.

III. Vprašanje standarda: "praviloma" čas za razmislek

4. Odločba (tako kot že odločitev v zadevi *Pašek*, št. Up-472/20) izhaja iz metodološkega stališča, da izražanje na družbenih omrežjih praviloma ni primerljivo z živo, neposredno razpravo: avtor ima *praviloma* čas za razmislek, odziv pa ni vsiljen z okoliščinami, temveč je odvisen od njegove odločitve, ali in kdaj bo sporočilo objavil. Menim, da je treba možnost, da gre kljub temu za spontani, *ad hoc* odziv v razgreti razpravi, razlagati restriktivno in to izjemo priznati le ob posebej izkazanih okoliščinah konkretnega primera.

5. Menim namreč, da se v ustavnopravnem tehtanju svobode izražanja iz 39. člena Ustave in 10. člena EKČP, ne bi smela (niti implicitno) uveljaviti "*afektna izjema*", ki bi zaradi samega medija zniževala standard dopustnosti vsebine. Lastnosti družbenih omrežij, predvsem trajnost zapisa, enostavna ponovljivost, hitro širjenje in potencialno neomejen doseg, ne utemeljujejo blažjega standarda, temveč praviloma terjajo strožjo zahtevo po samokontroli. Odločitev za klik "objavi" je kvalitativno drugačna od trenutnega odziva v neposredni debati: tudi kadar je odziv hiter, gre še vedno za

ter z dejanskim dosegom medija. Opozorilo je, da je treba pri oceni dolžnosti in odgovornosti upoštevati potencialni učinek medija in dejstvo, ali je šlo za objavo z omejenim učinkom na občinstvo. V tem okviru ESČP izrecno poudari, da se analogije z nacizmom ne smejo obravnavati kot avtomatično protipravne, temveč je treba preveriti, ali imajo dejansko podlago in ali so razumljive kot provokacija v javni razpravi.

možnost premisleka (obstaja časovno okno, v katerem je avtor gospodar odločitve), v katerem je treba predvideti posledice za pravice drugih.²

6. Takšen normativni pristop uvidim v primerjalnopravni praksi. Nemško Zvezno ustavno sodišče je v zadevi *Künast*³ poudarilo, da se je varstvo svobode izražanja razvilo prav zaradi potrebe po zaščiti kritike nosilcev oblasti (odstavek št. 32), vendar hkrati izrecno opozorilo, da je prav pri družbenih omrežjih za spodbujanje sodelovanja pri javnih zadevah v javnem interesu nujno učinkovito varstvo osebnostnih pravic (politikov in javnih uslužbencev), saj bi sicer sodelovanje v javnem življenju lahko postalo nerazumno obremenjujoče.⁴ Poleg tega je BVerfG izpostavilo, da se izjave na družbenih omrežjih praviloma razlikujejo od izjav v demonstracijskem kontekstu prav zato, ker niso nujno spontani *ad hoc* odziv.^{5, 6}

² Za razliko od neposrednega diskurza je pri pisani (tipkani) besedi časovno okno za razmislek dano. Ne vidim prevladujočega razloga, da bi pravo moralo izražanja na družbenih omrežjih že v načelu bolj varovati zaradi hipnosti.

³ Odločitev št. 1 BvR 1073/20 z dne 19. 12. 2021.

⁴ Tako se v mojem prevodu glasi 35. odstavek odločitve: "*Zlasti v pogojih širjenja informacij prek »družbenih omrežij« na internetu je učinkovito varstvo osebnih pravic javnih uslužbencev in politikov v javnem interesu, ki presega pomen za zadevne posameznike. To lahko poveča težo teh pravic pri tehtanju interesov. Pripravljenost za sodelovanje v državi in družbi je namreč mogoče pričakovati le, če je zagotovljeno zadostno varstvo osebnih pravic tistih, ki so angažirani in javno vključeni.*"

⁵ Tako se v mojem prevodu glasi 36. odstavek odločitve (poudarki R. K.): "*Glede oblike in okoliščin izjave je lahko še posebej pomembno, odvisno od okoliščin primera, ali je bila podana ad hoc v vročem okolju ali, nasprotno, po precejšnjem premisleku. Za svobodo izražanja bi bilo še posebej škodljivo, če bi bilo treba vsako besedo pred izgovorom pretehtati. Temeljna pravica do svobode izražanja kot neposrednega izraza osebnosti pomeni – v mejah razumne samoomejenosti – pravno priznanje človeške subjektivnosti in s tem tudi čustvenosti in vznemirljivosti. Nasprotno pa je pri pisnih izjavah na splošno mogoče pričakovati večjo stopnjo obzirnosti in zadržanosti. To velja – ob upoštevanju posebnih okoliščin komunikacije – načeloma tudi za besedilne izjave na družbenih omrežjih. V tem kontekstu je pomembno tudi, ali in v kolikšni meri je obstajal konkreten in razumljiv razlog za zadevno izjavo ali pa je bila podana iz neresnih ali izmišljenih razlogov.*"

⁶ Podobno poudari veliki senat ESČP v sodbi v zadevi *Sanchez proti Franciji* z dne 15. 5. 2023, a za politične akterje (kar ni predmetni primer), ki uporabljajo družbena omrežja. Upoštevati morajo posebno hitro širjenje objav in s tem povezane "duties and responsibilities". ESČP ne pojasni "nevarno" naravo družbenih omrežij.

V 180. točki obrazložitve (poudarki R. K.): "*In the present case the Court notes that the applicant's Facebook "wall" is not comparable to a "large professionally managed Internet news portal run on a commercial basis", contrary to the respondent Government's argument (see paragraph 106 above). While there can be little doubt that it falls within the category of "other fora on the Internet where third-party comments can be disseminated", as formulated in Delfi AS (cited above, § 116), the specific features of the present case prompt the Court to approach this question in the light of the "duties and responsibilities", within the meaning of Article 10 § 2 of the Convention, which are to be attributed to politicians when they decide to use social media for political purposes, particularly to meet electoral goals, by opening publicly accessible fora on the Internet where the reactions and comments of users can be posted. The applicant was not merely a private individual and he himself pointed out that he was using this account in his capacity as a local councillor (see paragraph 88 above), for political purposes and in the context of an election (see paragraphs 89, 95 and 96 above)[...]*".

7. V predmetni zadevi pa niti ne gre za "hiter izbruh" v živi razpravi; gre za *daljši, strukturiran zapis*, objavljen pod statičnim vprašanjem, s serijo osebnih žalitev ("jebi se", "spizdi", "srat nam na glavo" itd.) in politično-identitetnimi označbami ("ustaš", "Croata"). To so okoliščine, ki *težko* podpirajo razlago nepremišljenega afekta v smislu izjeme. V predmetni zadevi zato ta vidik ni abstrakten: izjava je bila podana na javno dostopnem družbenem omrežju, v kontekstu politične razprave pred referendumom, naslovljena na konkretno osebo in oblikovana kot osebna diskreditacija (vključno z izrazoslovjem, ki posega v najtežje zgodovinsko zaznamovane označbe). Prav zaradi že omenjenih lastnosti družbenih omrežij, trajnosti zapisa, možnosti delitev in komentarjev ter potencialno širokega dosega, tak zapis ni primerljiv s trenutnim izbruhom v neposredni razpravi, temveč predstavlja ponavljajoč in razširljiv poseg v osebne pravice naslovljenca. Zato mora biti pri tehtanju med 39. členom ter varstvom osebnega dostojanstva in dobrega imena iz 34. in 35. člena posebej jasno obrazloženo, zakaj naj bi takšna oblika izražanja kljub svoji naravi in potencialnim učinkom še prispevala k javni razpravi ter zakaj bi morebitne negativne posledice za prizadeto osebo ostale v ustavno dopustnem ravnotežju.

IV. »Kultura javne razprave« kot ustavnopravno relevantna okoliščina znotraj testa sorazmernosti

8. V okviru testa sorazmernosti ni ustavnopravno nepomembno, kakšne so sistemske in družbene posledice tolerance do razžalitvenega, prostaškega in osebno diskreditacijskega govora za delovanje demokratične razprave.⁷ Ne želim reči, da je potreben nov korak presoje ali tretji test, temveč, da se umešča v presojo intenzitete posega v pravice prizadete osebe, prispevka izjave k razpravi v javnem interesu ter nujnosti ukrepa za varstvo pravic drugih.

9. Sodna praksa ESČP dopušča, da se pri teh vprašanjih upoštevajo značilnosti medija in njegov učinek. V sodbi v zadevi *Mladina* (št. 2) je ESČP izrecno poudarilo, da je pri presoji "*duties and responsibilities*" pomemben potencialni učinek medija in da je omejen doseg objave lahko relevantna okoliščina pri oceni intenzitete posega (73. točka obrazložitve). Po drugi strani je ESČP v zadevi *Magyar* kot relevantno upoštevalo, da je "internetna kultura" pogosto zaznamovana z nizkim registrom in da to lahko vpliva na zaznavo in učinek izjave.⁸ ESČP, menim, temu nameni majhno težo. Razlog, da se ne ukvarja več z vplivom nizke kulture izražanja na stanje v družbi, je poiskalo v medijih – internetnih portalih samih in tamkajšnjem slogu komunikacije (poudarki R. K.):

"77. **Ne da bi pri tem pozabili** na učinke obrekovanja na internetu, zlasti glede na enostavnost, obseg in hitrost širjenja informacij (glej Delfi AS, §

⁷ Odzivam se na 14. točko obrazložitve predmetne odločbe.

⁸ Zadeva *Magyar Tartalomsgátlatok in Index.hu*, 77. točka obrazložitve.

147), Sodišče meni tudi, da je **treba upoštevati posebnosti sloga komunikacije** na nekaterih internetnih portalih. **Po mnenju Sodišča so izrazi, uporabljeni v komentarjih, čeprav spadajo v nizek slogovni register, pogosti v komunikaciji na številnih internetnih portalih – kar zmanjšuje vpliv, ki ga je mogoče pripisati tem izrazom."**

10. Tak argument je lahko nevaren, če se prenese avtomatično na vsa družbena omrežja. Vidimo razkorak do odločitve v zadevi *Künast* (ki mi blizu). Menim, da je treba omenjeno stališče uporabljati zadržano. Zlasti v okoljih družbenih omrežij, kjer ravno trajnost, hitrost in množičnost širjenja lahko povečajo, in ne zmanjšajo, škodo za ugled ter dnevno prispevajo k normalizaciji osebne diskreditacije. Prav zato bi vprašanje kulture javne razprave moralo imeti večjo težo tudi kot ustavnopravno upoštevna okoliščina: ne kot moralna ocena govora, temveč kot element presoje, ali visoka toleranca do osebno razčlovečevalnega jezika v konkretnih okoliščinah še služi javnemu interesu ali pa ustvarja učinek odvrčanja (*chilling*) in zmanjšuje pripravljenost posameznikov za sodelovanje v javnih zadevah. V tem smislu se argumentacijsko približam tudi BVerfG, ki opozarja, da je učinkovito varstvo osebnostnih pravic politikov na družbenih omrežjih pogoj za to, da udeležba v javnem življenju ne postane nerazumno obremenjujoča (glej zgoraj).⁹

11. Menim, da je ustvarjena normativna napetost: standard ESČP, po katerem novinarska svoboda¹⁰ zajema tudi določeno mero pretiravanja in celo provokacije, ne more delovati kot implicitna imunost pred tehtanjem posledic. ESČP sicer posledice uvršča med osrednja merila tehtanja med 8. in 10. členom EKČP (vključno s "*content, form and consequences of publication*"), vendar je razvidna težnja, da se negativni učinki na ugled in osebno integriteto prizadetega relativizirajo, če niso izkazani kot posebej intenzivni.¹¹ Zgovorna je prav odločitev v zadevi *Mladina* (št. 2): ESČP na eni strani poudari, da primerjave z nacističnim režimom ne upravičujejo avtomatične obsodbe in da je dopustna tudi provokacija; na drugi strani pa pri "posledicah" ugotovi, da ni bilo pokazano, da bi bile posledice za pritožnika dovolj resne, da bi pretehtale javni interes (pri čemer posebej izpostavi, da so družinski člani odškodnino uveljavili ločeno) (75. točka obrazložitve).

12. Tak pristop je metodološko sicer koherenten, vendar odpira vprašanje, ali se s pragom "dovolj resnih posledic" v praksi ne zoži varovalna funkcija 8. člena EKČP pred

⁹ Prav tako je to Ustavno sodišče pojasnilo v zadevi št. Up-1128/12, v 17. točki obrazložitve, a je šlo za odnos med samimi nosilci oblasti, kar tudi ni predmetna zadeva: "[...] Prav zato si morajo vsi nosilci oblasti prizadevati, da se do nosilcev drugih vej oblasti obnašajo spoštljivo, kar predpostavlja, da posvečajo dolžno skrb izgrajevanju in ohranjanju kulture dostojne komunikacije, še posebej, če in ko na nosilce (drugih vej) oblasti naslavlja kritiko zaradi njihovega delovanja na področju izvrševanja njim zaupane funkcije. Ta kritika že zaradi tega ne sme prerasti v žalitev, sramotitev in blatenje nosilcev druge veje oblasti.[...]"

¹⁰ Čeprav v predmetni zadevi ne gre za novinarsko objavo, so izhodišča ESČP o dopustnem pretiravanju in provokacijah v politični razpravi relevantna *mutatis mutandis*.

¹¹ Še posebej to velja npr. za satiro.

normalizacijo osebne diskreditacije, predvsem pa zniževanjem ravni kulture javne razprave. Zaradi te napetosti menim, da je to ustavnopravno upoštevna okoliščina: ne kot samostojen "tretji test", temveč kot element presoje, ali dopustitev razžalitvenih in razčlovečevalnih izrazov (zlasti v okolju trajnih in hitro razširljivih objav in tudi pri satiri) še služi javnemu interesu razprave ali pa proizvaja sistemske učinke odvrčanja in erozije standardov javnega diskurza.¹²

13. V tem okviru menim, da bi bilo treba tudi argument dopuščenosti nizke internetne kulture uporabljati restriktivno: dejstvo, da je grob besedni register na določenem spletnem mediju pogost, še ne pomeni, da je njegova škodljivost manjša, zlasti ne, kadar družbena omrežja z lahkoto povečujejo doseg in (neomejeno) trajanje posega.

V. Zaključek

14. Jedro soglasno sprejete odločitve je v tem, da so se redna sodišča pri presoji sporne objave preveč zožila na besedno raven zapisa, niso pa upoštevala celotnega konteksta, v katerem je izjava nastala; prav zato niso opravila celovite presoje posega v svobodo izražanja, ki jo terja ustaljena ustavnosodna presoja, in je bila z opustitvijo takšne presoje pritožniku kršena pravica iz prvega odstavka 39. člena Ustave. Zadeva je bila zato razveljavljena in vrnjena sodišču prve stopnje v ponovno odločanje. Temu izhodišču pritrujsem. Obenem pa želim poudariti tri metodološke "varovalke", ki so po mojem mnenju odločilne za kakovost ponovnega tehtanja in za preprečevanje zdrsa v avtomatizme (tako v škodo svobode izražanja kot v škodo varstva osebnostnih pravic). Prvič, zaničevalnega namena ni dopustno "izpeljati" že iz same kombinacije grobih ali vulgarnih besed; tudi pri ostrem in žaljivem izrazu je treba presojati celoto okoliščin, vključno s kontekstom, in šele nato (če je izkazan) subjektivni namen ponižanja kot edini ali prevladujoči namen izjave. Drugič, v delu, kjer se sporni zapis navezuje na referendumsko dogajanje in ravnanje župana, je treba vsebinsko odgovoriti na vprašanje, ali je šlo za razpravo v izrazitem javnem interesu (morebitno oviranje instrumenta neposredne demokracije), pri čemer že iz odločbe izhaja, da se redna sodišča do tega vidika niso opredelila. Tretjič, ker pritožnikovo označitev npr. "ustaš" ni mogoče obravnavati kot golo, od konteksta odrezano žaljivko: odločba izrecno zahteva presojo, ali je imel očitek zadostno dejansko podlago, ter nalaga, da se preveri objektivni vtis ravnanj naslovnika v javnosti (in ne zgolj njegovo subjektivno doživljanje).

15. K tem trem točkam dodajam še poudarek, ki je specifičen za spletna družbena omrežja. Strinjam se z izhodiščem, da izjavitelj na družbenem omrežju praviloma ni v položaju hipne, žive replike, temveč ima na razpolago čas za razmislek, pri čemer je morebitno afektno izjemnost treba utemeljiti s posebej izkazanimi okoliščinami

¹² Npr. ne najdem razumevanja, da Charlie Hebdo uprizarja ožgane smučarje po strašanski tragediji v Crans Montani. Glej "Charlie Hebdo" cartoon on Swiss fire tragedy sparks outrage, (<https://www.dw.com/en/charlie-hebdo-cartoon-on-swiss-fire-tragedy-sparks-outrage/a-75513790>, 29.1.2026).

konkretnega primera. Si jih sicer težko predstavljam, a ne trdim, da niso nemogoče. Zato se v ustavnopravnem tehtanju ne bi smela oblikovati afektna izjema, ki bi zaradi same uporabe družbenih omrežij znižala standard dopustnosti vsebine: lastnosti družbenih omrežij so celo takšne, da praviloma omogočajo trajnost, ponovljivost, hitro širjenje in potencialno neomejen doseg. Vse to praviloma terja več in ne manj samokontrole. Tak pristop je skladen tudi s primerjalnopravnim opozorilom BVerfG v zadevi *Künast* in s standardom "*duties and responsibilities*" pri uporabi družbenih omrežij.

16. S tem povezano vprašanje *kulture javne razprave* omenjene v odločbi v 14. točki obrazložitve razumem kot ustavnopravno upošteveno okoliščino znotraj obstoječega testa sorazmernosti, kot element presoje prispevka izjave k javnemu interesu in intenzitete posega (zlasti v okolju trajnih, razširljivih objav). Pri tem bi bilo treba argument dopuščenosti nizke internetne kulture uporabljati restriktivno; dejstvo, da neko spletno družbeno omrežje (*modus operandi* naj ne določa meja vsebine) pogosto uporablja grob in žaljiv jezik, še ne pomeni, da je škodljivost posega manjša, kajti omogoča velik doseg naslovnikov, prepošiljanje, kopiranje (ali zajem zaslona) in pošiljanje, hranjenje in s tem tudi trajanje posega. Čeprav ESČP "posledice" formalno obravnava kot relevantno okoliščino, se v nekaterih primerih zdi, da pri politični provokaciji postavi prag zadostne resnosti posledic razmeroma visoko. To lahko vodi v podcenjevanje družbenih posledic razžalitvenega govora. Zato bi bilo treba ta vidik v tehtanju izrecno nasloviti in ne dopustiti, da ga preglasi sklicevanje na t. i. "*internetni register*" kot normalizacijsko okoliščino.

dr. Rajko Knez
Sodnik